

Motion till riksdagen
2011/12:Sk206

av **Hans Linde m.fl. (V)**

Kapitalflykten från syd

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	3
4	Hotet mot utveckling och fattigdomsbekämpning	3
5	Multinationella företag	4
6	Skatteparadis.....	5
7	Exportkrediter och investeringsstöd	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en handlingsplan för minskad kapitalflykt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska agera inom EU för att en obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag i unionen.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem i EU och OECD ska verka för globala och automatiska informationsutbytesavtal.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet ska betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som bidrar till kapitalflykt.²

¹ Yrkande 2 hänvisat till CU.

² Yrkandena 4 och 5 hänvisade till UU.

3 Inledning

Världen är inte rättvis. Trots att vi aldrig varit rikare i mänsklighetens historia lever många i djupaste fattigdom. Över en miljard människor är konstant hungriga och undernärda. Drygt 20 000 barn under fem år dör varje dag. Var 90:e sekund dör en kvinna i samband med en graviditet.

Framsteg har gjorts i kampen mot fattigdom och barnadödlighet, men det går alltför sakta. En av förklaringarna till detta är att pengaflödena idag går från syd till nord och att alltför mycket av de vinster och inkomster som skapas i syd aldrig kommer befolkningen till del utan slutar i nord eller i skatteparadis. För varje krona vi ger i bistånd får vi mer än 10 kronor tillbaka genom olagliga och oredovisade kapitalflöden, så kallad kapitalflykt.

Varje år försvinner mellan 1 260 och 1 440 miljarder US\$ spårlöst från utvecklingsländerna genom kapitalflykt. Bara Nigeria förlorade 130 miljarder US\$ i kapitalflykt mellan 2000 och 2008. Av kapitalflykten består 60–65 % av kommersiella transaktioner inom multinationella företag, 30–35 % har sin grund i kriminell verksamhet såsom handel med vapen och droger samt trafficking. Endast 3 % har sin grund i korruption och mutor.

Vänsterpartiet kämpar för en rättvis värld, där makt och resurser är jämnt fördelat och där fattigdom och ojämställdhet är utrotat. Vi ser att vi inte kommer att kunna bygga en sådan värld utan att de inkomster och vinster som görs i syd också används i syd för investeringar, fattigdomsbekämpning och välfärd. En svensk utvecklingspolitik av hög kvalitet och som ger resultat kan därför inte ignorera frågan om kapitalflykt.

I denna motion visar vi på vad Sverige kan göra som enskilt land och som internationell aktör för att begränsa kapitalflykten.

4 Hotet mot utveckling och fattigdomsbekämpning

Kapitalflykten slår sönder förutsättningarna för utveckling. I många länder i syd innebär kapitalflykten att de nationella regeringarna går miste om enorma skatteintäkter som skulle kunna ha använts till investeringar, fattigdomsbekämpning och uppbyggnad av välfärd. Bara genom att multinationella företag använder sig av kapitalflykt i form av felaktig prissättning och interna köp undandrar man 160 miljarder US\$ från syd varje år. Samtidigt beräknas det saknas 40–60 miljarder US\$ för att nå Millenniemålen. Utan kapitalflykten hade med andra ord många länder i syd själva haft resurser att minska fattigdom, mödradödlighet och hunger. På sikt måste målet för utvecklingssamarbete vara att länderna i syd får kapacitet att själva ta ut skatt för att finansiera samhällsservice och att utvecklingsländerna själva får äga sin egen utveckling. Detta mål undergrävs tydligt av kapitalflykten.

Allt fler givare, inklusive Sverige, fäster allt större vikt vid näringslivets roll, utländska investeringar och tillväxt i utvecklingspolitiken. Men en förut-

Fel! Okänt namn på

sättning för att investeringar och tillväxt ska leda till fattigdomsbekämpning är att vinsterna stannar i syd, omfördelas, kommer de fattiga till del.

Ett konkret exempel är klädföretaget H&M:s verksamhet i Bangladesh. Trots att H&M själva uppger att Bangladesh är ett av företagets viktigaste inköpsländer så betalade företaget bara 585 kronor i bolagsskatt i landet 2008. Samma år gick H&M-koncernen med 21 miljarder kronor i vinst. H&M är inget isolerat fall: enligt OECD motsvarar Bangladesh skatteintäkter inte mer än 8 % av landets BNP. Motsvarande siffra för USA är 30 % och för Sverige 48 %. Med så låga skattintäkter är det inte en överraskning att Bangladesh saknar egna resurser att bekämpa till exempel hungern i landet. Idag är 40 % av barnen i Bangladesh undernärda.

Genom kapitalflykten undandras kapital som annars skulle kunna ha använts i investeringar i syd. Dessutom snedvrider kapitalflykten konkurrensen mellan företag där de som undandrar skatt får en tydlig fördel mot företag som inte vill eller kan göra det. I synnerhet missgynnas små och medelstora företag som inte har samma resurser och möjligheter att föra kapital mellan länder och mellan företagets olika delar.

Den borgerliga regeringen har hitintills inte uppmärksammat frågan om kapitalflykt. När frågan diskuterats i EU har man förhållit sig passiv, och medan den norska regeringen genomfört ett gediget arbete för att kartlägga kapitalflykt och ta fram åtgärder för att möta detta stora problem så har den svenska regeringen inte visat något engagemang i frågan. Vänsterpartiet anser att Sverige bör ta fram en handlingsplan mot kapitalflykt, både för att kartlägga i vilken utsträckning Sverige är delaktigt i kapitalflykt och för att tydliggöra hur Sverige kan agera både nationellt och internationellt för att begränsa kapitalflykten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Multinationella företag

De multinationella företagen spelar en allt viktigare roll i den globala ekonomin. 60 % av världens handel sker idag inom företag, bland annat genom handel mellan dotterbolag inom samma koncern. Detta skapar stora möjligheter att föra vinster och förluster mellan länder och därigenom minimera beskattning. Ett vanligt sätt att göra detta är genom felaktig prissättning. Ett dotterbolag i ett utvecklingsland kan betala ett tydligt överpris för en vara producerad av ett annat dotterbolag med säte i ett skatteparadis. På detta sätt förs vinsterna över till skatteparadiset och man kringgår beskattning i utvecklingslandet. Idag beräknas att 60 % av all handel i Afrika är felaktigt prissatt. Kapitalflykt som uppstått genom felaktig prissättning beräknades 2006 omfatta mellan 471 och 506 miljarder US\$.

Ofta saknar länderna i syd både kapacitet och kunskap för att kunna granska de multinationella företagen. Behoven av att modernisera skattelagstiftning för att komma åt de multinationella företagen och att stärka statliga myndigheter är ofta stora. Exempel från bland annat Ghana och Rwanda visar

hur utvecklingsländer genom bistånd till dessa områden kunnat öka sina skatteintäkter dramatiskt. Här kan Sverige spela en viktig roll utifrån den erfarenhet och kompetens som finns på bland annat Skatteverket och Finansinspektionen.

Ska man begränsa möjligheterna för de multinationella företagens kapitalflykt behövs globala regelverk. Om de multinationella företagen skulle redovisa sina finansiella resultat, omsättning, vinster och skatt, för varje land där man är verksam som ett komplement till dagens redovisning på koncernnivå skulle det öka möjligheterna till insyn.

Flera initiativ har tagits för att införa land-för-land-redovisning för de transnationella bolagen. I januari 2010 beslutade OECD att införa land-för-land-redovisning i sina rekommendationer för multinationella företag. I februari 2010 rekommenderade EU-parlamentet att EU inför obligatorisk land-för-land-redovisning, och sedan juli 2010 måste alla företag inom utvinnings- och energisektorn som registrerat sig i USA redovisa sina resultat land-för-land. Det senare var ett viktigt steg med tanke på att olja, gas och gruvindustri är viktiga delar av ekonomin i drygt 60 utvecklingsländer.

Diskussioner förs nu om att införa land-för-land-redovisning i EU. Vänsterpartiet anser att Sverige måste vara drivande i denna process. Vi vill att Sverige agerar inom EU för att obligatorisk land-för-land-redovisning införs för samtliga transnationella bolag i unionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Skatteparadis

Under de senaste 30 åren har antalet skatteparadis växt snabbt. Skatteparadis definieras som ett land med bland annat stark banksekretess, låg beskattning och svaga regelverk för finansiella transaktioner. 2007 beräknades mer än hälften av jordens handel ske via skatteparadis, samtidigt som skatteparadisen bara stod för 3 % av den globala BNP:n. Idag beräknas att icke-medborgare i skatteparadisen placerat drygt 10 000 miljarder US\$ i skatteparadis.

Skatteparadisen har stora negativa effekter för utvecklingsländerna, men även många länder i nord går miste om skatteintäkter på grund av skatteparadisen. Enligt Skatteverket beräknas Sverige förlora cirka 46 miljarder kronor i skatteintäkter varje år på grund av kapitalflykt kopplad till skatteparadis.

Hitintills har svaret på skatteparadisen varit att teckna bilaterala avtal med de enskilda skatteparadisen. Över 150 informationsutbytesavtal har tecknats – Sverige har bland annat tecknat avtal med Liechtenstein, Jersey och Brittiska Jungfruöarna. Men att teckna bilaterala avtal med de 30-tal skatteparadis som existerar är av naturliga skäl både tidskrävande och dyrt. Många länder i syd saknar helt enkelt kapacitet att teckna den typen av avtal. I oktober 2007 var Mexiko och Argentina de enda länderna i syd som tecknat informationsutbytesavtal med skatteparadis.

Det finns exempel på andra strategier för att begränsa kapitalflykten via skatteparadis. Skattemyndigheterna inom EU har infört automatiska multilate-

Fel! Okänt namn på

rala informationsutbytesavtal genom EU Savings Taxation Directive, EUSTD. EUSTD omfattar idag 42 länder, bland annat Schweiz och Caymanöarna. EU-parlamentet tog i februari 2010 ställning för automatiska och multilaterala informationsutbytesavtal på global nivå. Vänsterpartiet stödjer detta förslag och anser att Sverige som medlem i EU och OECD ska verka för globala och automatiska informationsutbytesavtal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Exportkrediter och investeringsstöd

Swedfund är ett statligt riskkapitalbolag som erbjuder riskkapital och kompetens för investeringar i utvecklingsländer i Afrika, Asien, Latinamerika och till länder i Östeuropa som inte är EU-medlemmar. Verksamheten finansieras via biståndsbudgeten. Sedan starten 1979 har man gjort över 200 investeringar i 60 länder. Swedfund har under de senaste åren fått utökade uppgifter, bland annat genom att man 2008 beslutade att överföra ansvaret för de så kallade startprogrammen från Sida till Swedfund och genom att den borgerliga regeringen vid flera tillfällen gett Swedfund kapitaltillskott.

År 2008 beslutade Swedfund om investeringar på drygt 500 miljoner kronor. Tidningen Omvärlden avslöjade att 20 % av detta, 98 miljoner kronor, gått via skatteparadis som Brittiska Jungfruöarna och Caymanöarna där insyn är obefintlig och alla transaktioner hålls hemliga. Detta borde strida mot regeringens ambition att ”sätta kvalité och resultat i centrum” för utvecklingsarbetet.

Den norska regeringen har samtidigt beslutat att inga nya biståndssatsningar ska gå via skatteparadis och har tillsatt en utredning om existerande investeringar i skatteparadis med målsättningen att Norge ska avveckla alla fonder i skatteparadis. I Sverige har ett tillfälligt stopp införts för nya investeringar i skatteparadis, men Swedfund fortsätter investera i fonder i skatteparadis där man har kontrakt sedan tidigare. Vänsterpartiet anser att Sverige borde följa Norges exempel och införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns flera exempel på hur Sverige gett exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av ekonomiskt stöd till företag som aktivt bedriver kapitalflykt. Statliga riskkapitalbolaget Swedfund har investerat 90 miljoner kronor i företaget Pan Africa Energy som utvinner och säljer fossilgas i Tanzania. Företaget är registrerat i två skatteparadis, Jersey och Mauritius, med motiveringen att det skulle vara ”skatteeffektivt”. Denna skatteeffektivitet leder till att Pan Africa Energy fört ut över 100 miljoner kronor i obeskattade vinster genom skalbolag till skatteparadis. Hitintills har företaget undgått att betala 65 miljoner i skatt i Tanzania, vilket skulle kunna ha finansierat skolgång för 175 000 barn under ett år i landet. Det är oacceptabelt och strider mot grunder för den svenska utvecklingspolitiken, Politik för global utveckl-

Fel! Okänt namn på

ing, att företag som en svensk statlig fond är delägare i, agerar på detta sätt. Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet utbetalas till företag eller fonder som bidrar till kapitalflykt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 14 september 2011

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)